

Sursele și modalitățile de informare ale adolescentilor din România

Design-ul cercetării:
Analiză și raport de cercetare:

Monica Stroe
Sebastian Țoc
(Departamentul
de Sociologie SNSPA)

Grafică și DTP:

Studio Fluid

Un proiect realizat de:

Co-finanțat de:

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Partener

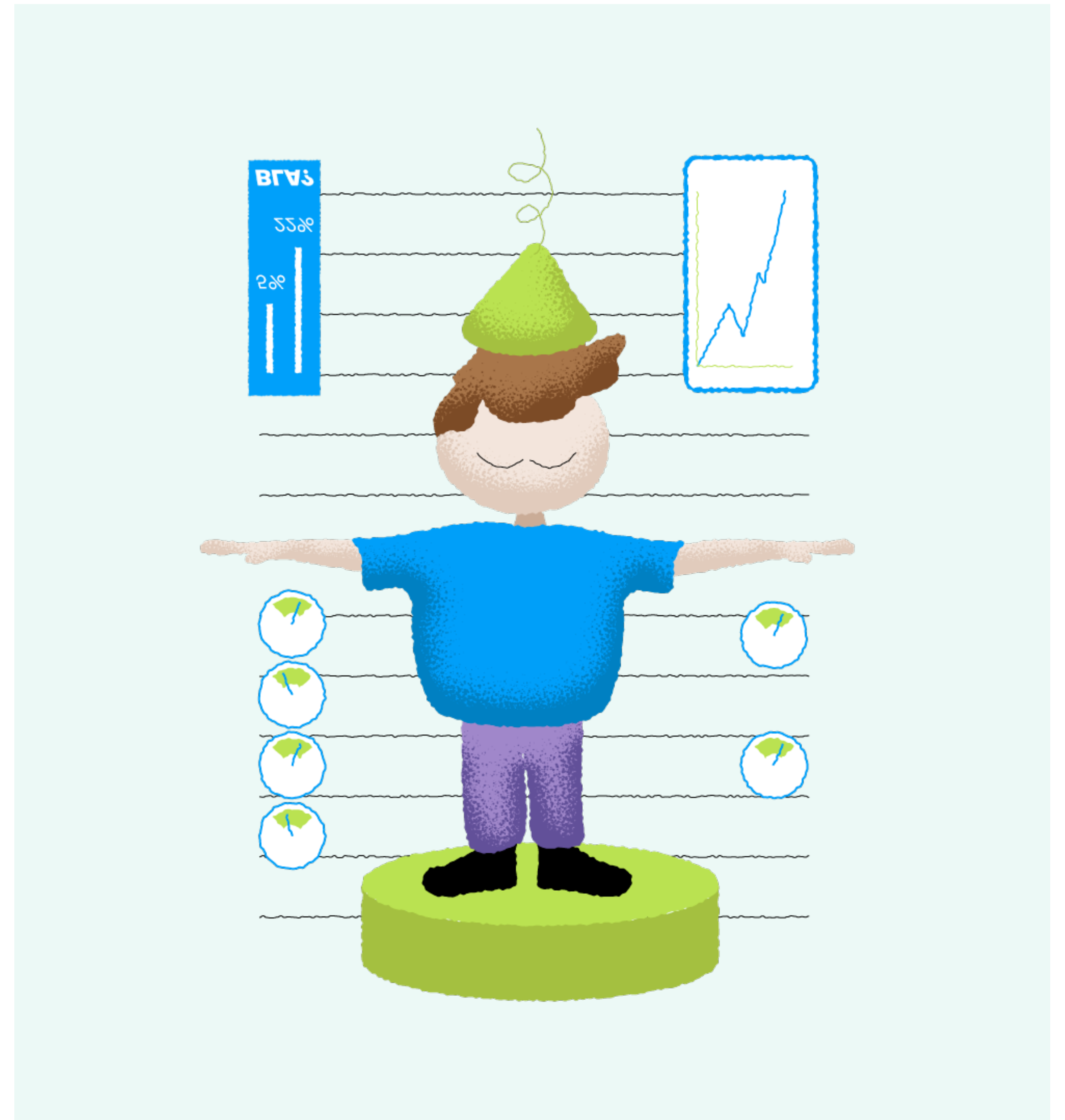

1. Obiectivul studiului și metodologia

Obiectivul acestui studiu este de a analiza sursele și modalitățile de informare ale adolescenților din România precum și felul în care consumă și se raportează la mass-media. Dimensiunile luate în considerare au fost: **infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare; modalitățile de informare ale adolescenților; competențe informaționale și știri false (fake news).**

Metodologia studiului este cantitativă, utilizând metoda anchetei sociologice. Chestionarul destinat tinerilor a fost aplicat online pe un eșantion de disponibilitate de 1087 adolescenți din România, cu vârste cuprinse între 14 și 20 de ani (în realitate numai 20 de respondenți din cei 1087 au 14, 19 și 20 ani, astfel că cea mai mare parte dintre ei au vârsta cuprinsă între 15-18 ani).

În ceea ce privește caracteristicile populației respondente la studiu, vârsta medie este 16,4 ani, aproximativ 6 din 10 sunt femei; 42% locuiesc în mediul rural și 58% în mediul urban; 73% învață la un liceu teoretic, colegiu sau colegiu național, 26% într-un liceu tehnologic, vocațional sau agricol și sub 1% într-o școală profesională.

2. Rezultatele cercetării

Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

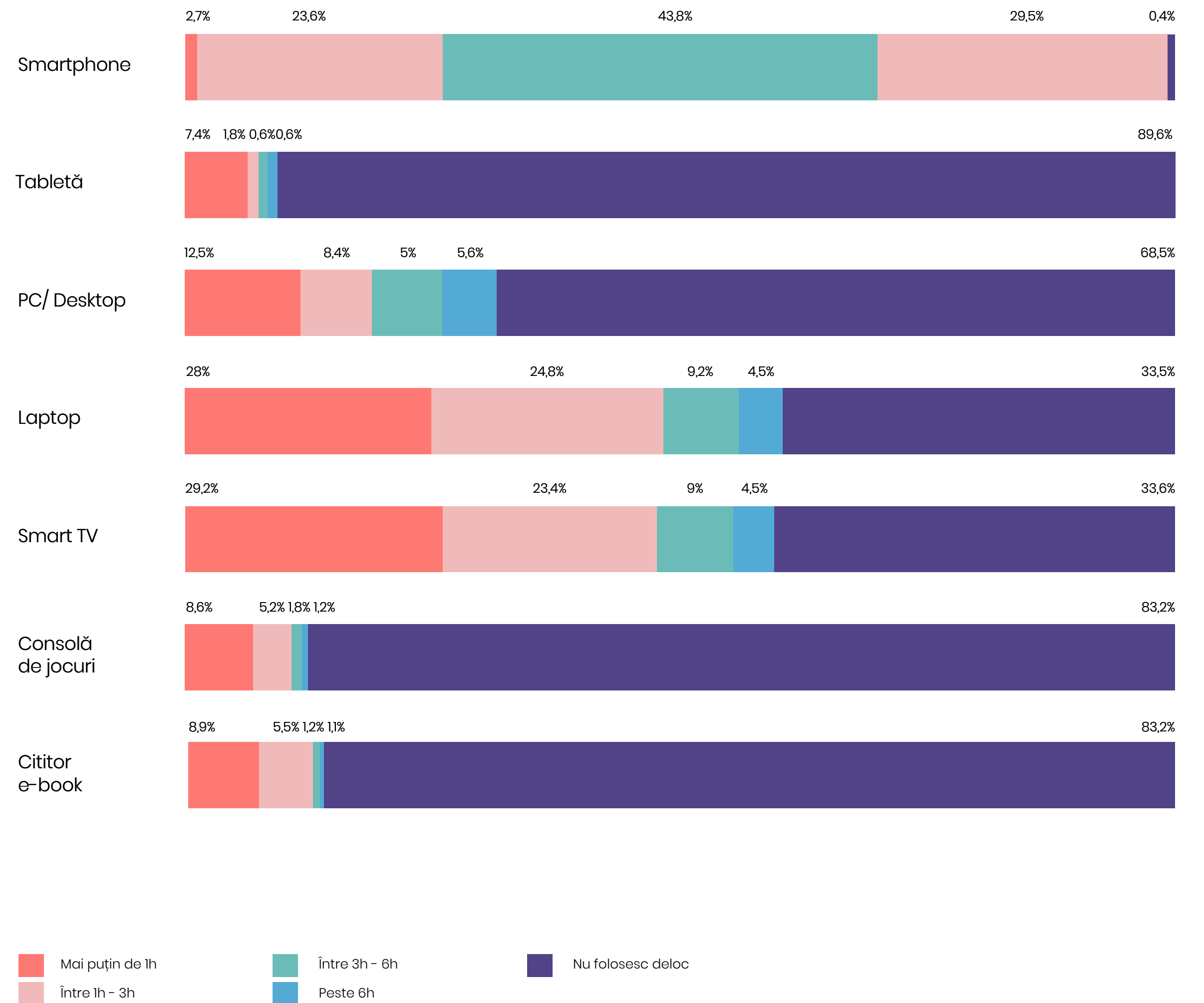
Respondenții la chestionar au accesat pentru prima dată internetul la vârsta medie de 8.8 ani, așadar fiind socializați de mici cu dispozitivele digitale. Cel mai folosit dispozitiv pentru accesarea internetului este *smartphone*-ul. Aproximativ 30% dintre adolescenți au declarat că îl folosesc peste 6 ore pe zi, 44% îl folosesc între 3 și 6 ore pe zi, 24% între 1-3 ore pe zi și numai 3% îl folosesc mai puțin de o oră. Numărul celor care nu îl folosesc deloc este insignifiant, motivul principal fiind faptul că eșantionul de tineri respondenți face parte din populația de tineri

cu acces la conexiune de internet și dispozitiv de accesare a internetului. Alte dispozitive relativ des utilizate sunt laptopul și desktopul însă într-o măsură mai mică decât telefonul și pentru un număr mult mai mic de ore. De asemenea, aproape două treimi dintre tineri au menționat că folosesc smart-tv cel puțin o oră pe zi. Tableta, cititorul e-book și consola de jocuri sunt într-o măsură mai mică folosite (**a se vedea Graficul 1**).

Câte ore pe zi folosești următoarele dispozitive?

Graficul 1.

Timpul petrecut pentru utilizarea dispozitivelor digitale

2. Rezultatele cercetării

Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

De altfel, în momentul în care respondenții au fost puși să facă o ierarhie a utilizării dispozitivelor pentru utilizarea internetului, aproape 9 din 10 adolescenți au declarat că accesează internetul cel mai des de pe telefon, comparativ cu aproximativ 10% care utilizează laptop sau desktop în primul rând. Celelalte dispozitive sunt mai degrabă folosite complementar cu telefonul și laptopul/desktopul (**a se vedea Graficul 2**).

Atunci când au fost întrebați deschis câte ore pe zi folosesc internetul, adolescenții au declarat că îl folosesc în

medie 4.9 ore pe zi în timpul săptămânii pe parcursul anului școlar; 6.3 ore pe zi în weekend pe parcursul anului școlar și 7.6 ore pe zi în timpul vacanțelor.

De pe ce dispozitiv accesezi cel mai des internetul? (%)

Graficul 2.

Cele mai utilizate dispozitive pentru accesarea internetului

2. Rezultatele cercetării

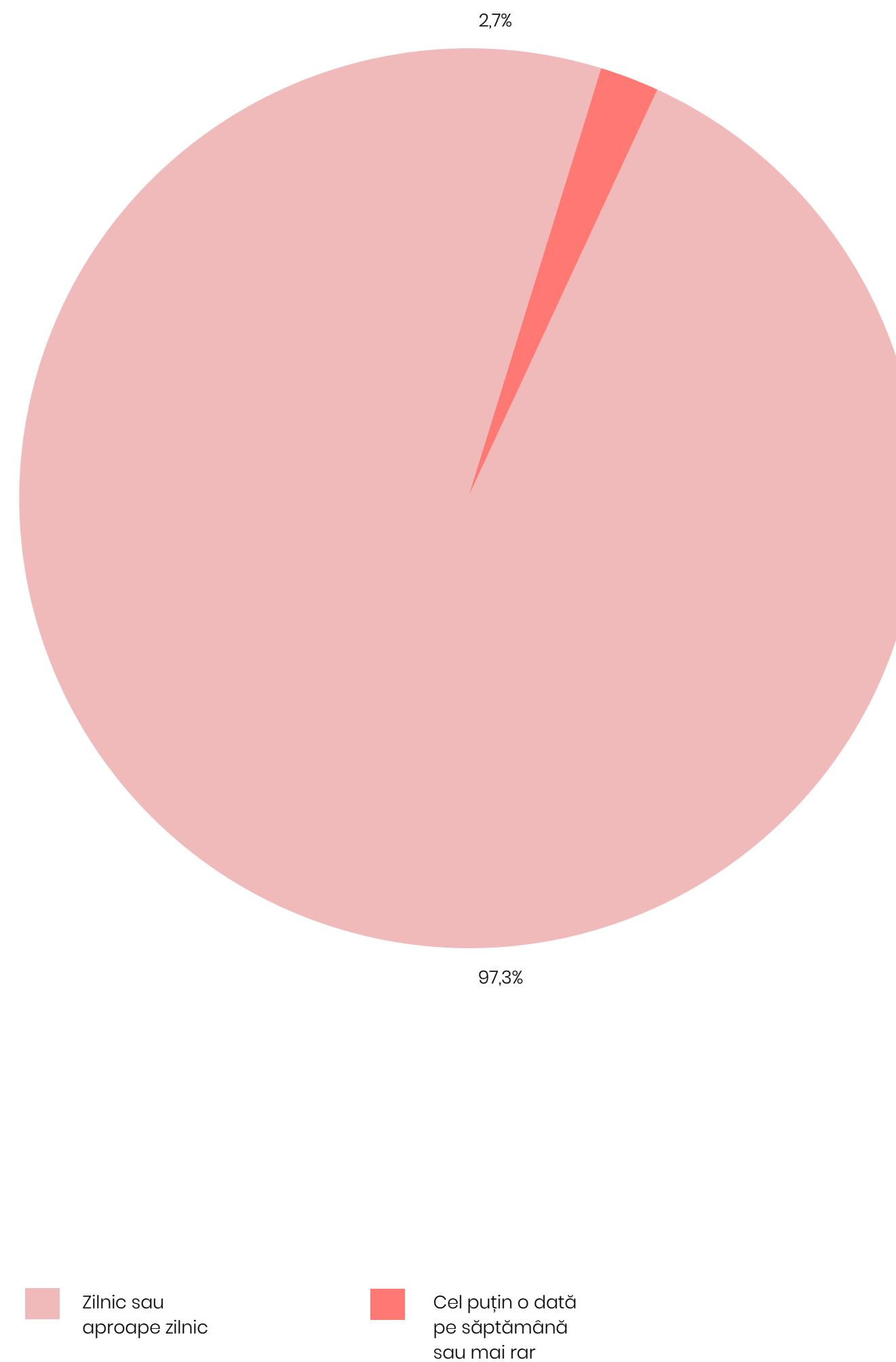
Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

În ceea ce privește frecvența utilizării internetului se poate observa că internetul face parte din rutina zilnică, aproape toți adolescenții declarând că folosesc internetul zilnic sau aproape zilnic (**a se vedea Graficul 3**).

Cât de des folosești internetul? (%)

Graficul 3.

Frecvența utilizării internetului

2. Rezultatele cercetării

Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

Acasă este locul în care aproape toți respondenții și respondentele au declarat că utilizează cel mai des internetul, într-o măsură mai mică fiind utilizat la școală, în alte spații sau în timpul deplasării. Fiind vorba despre un eșantion de adolescenți care au acces la internet de pe propriul dispozitiv acest lucru este explicabil având în vedere că timpul petrecut acasă este mai mult comparativ cu cel petrecut la școală, în deplasare sau în alte locuri.

În ce loc te afli cel mai des când folosești internetul? (%)

Graficul 4.

Spațiul în care tinerii utilizează internetul

Acasă
La școală

În deplasare (de ex. pe stradă, în autobuz, în drum spre școală)
În alte locuri (ex. acasă la prieteni sau rude, din cafenele, din bibliotecă)

2. Rezultatele cercetării

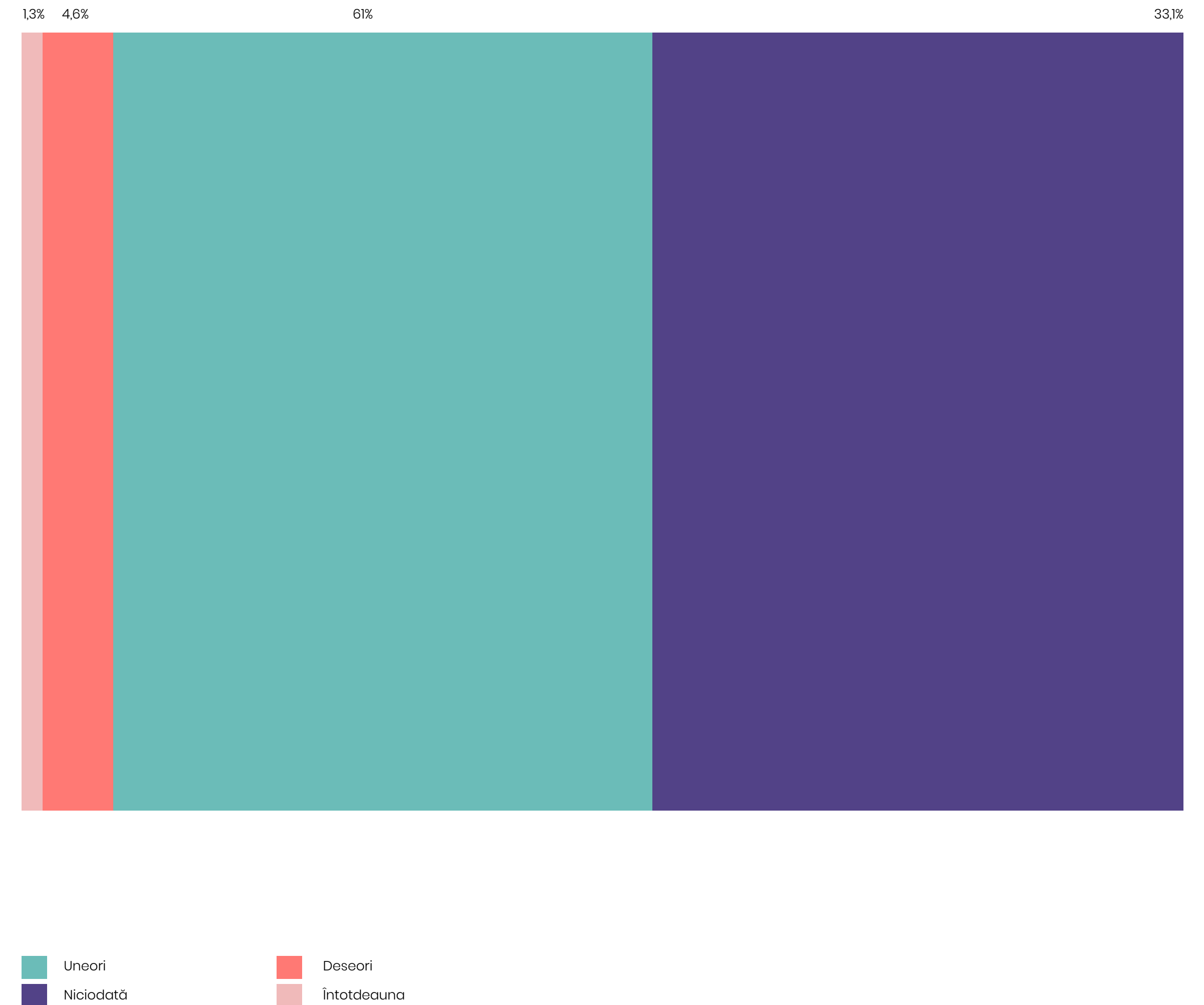
Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

În ceea ce privește dificultățile de accesare a internetului se poate observa din **Graficul 5** că problema este întâlnită „uneori” în cazul a 61% dintre respondenți. Un procent redus dintre tinerii respondenți la sondaj au declarat că au dificultăți „deseori” sau „întotdeauna”. De asemenea, nu există diferențe semnificative în funcție de mediul de rezidență. Aceste rezultate trebuie interpretate însă cu precauție cu limitele aferente oricărui studiu realizat online pe un eșantion de disponibilitate. Principalele motive pentru care întâmpină

dificultăți în accesarea internetului sunt în ordine: lipsa de semnal sau semnalul prea slab; lipsa de timp pentru a intra pe internet; profesorii sau părinții le interzic accesul și lipsa posibilităților materiale pentru un abonament la internet.

Ți se întâmplă vreodată să nu poți accesa internetul atunci când îți dorești? (%)

Graficul 5.
Dificultăți în accesarea internetului

2. Rezultatele cercetării

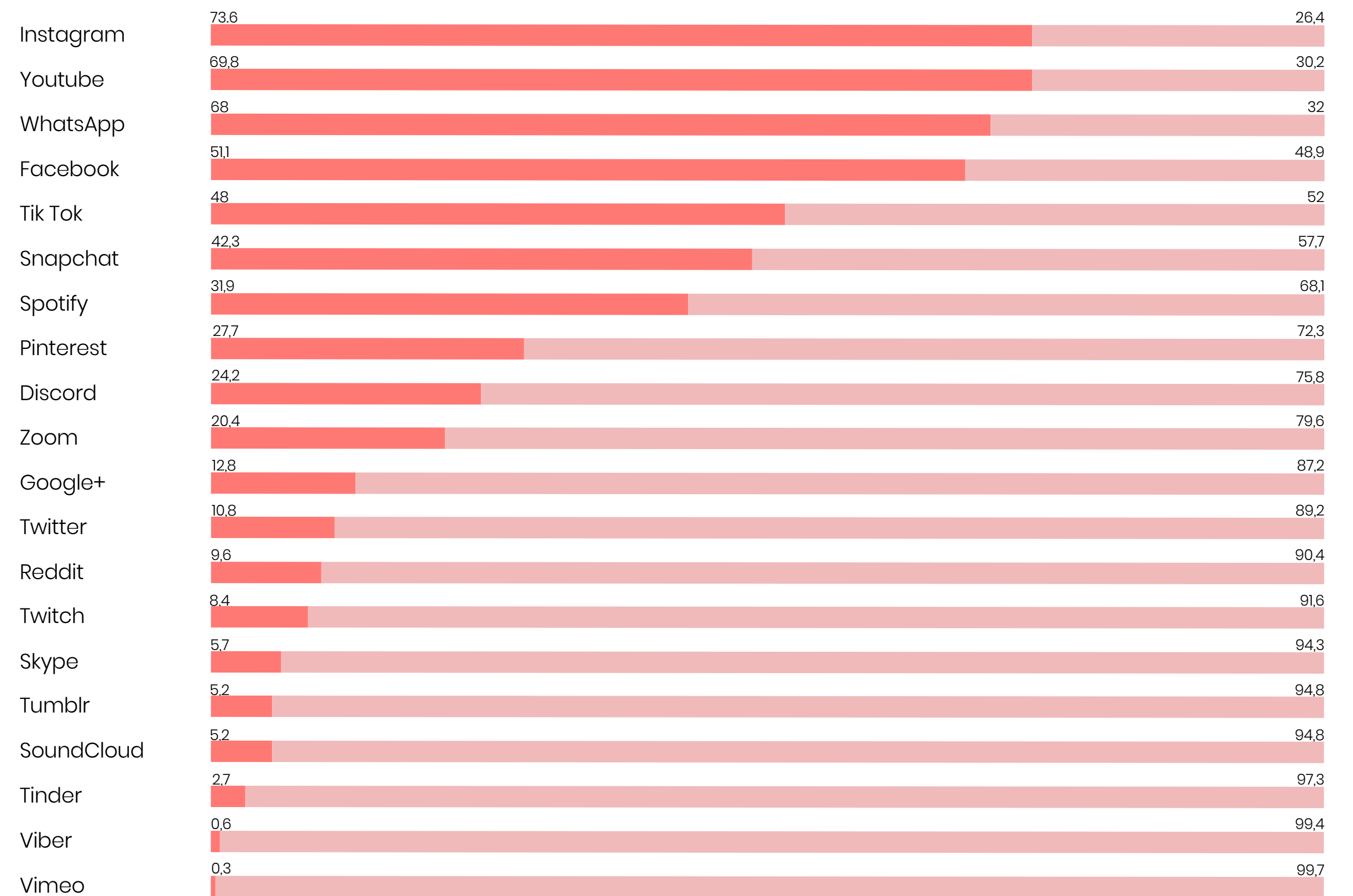
Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

Cele mai utilizate cinci rețele de socializare conform răspunsurilor tinerilor sunt în ordine: Instagram, Youtube, Whatsapp, Facebook, Tik Tok. Mai puțin utilizate sunt Snapchat, Spotify, Pinterest, Discord și Zoom.

Care sunt rețelele de socializare pe care le folosești? (%)

Graficul 6.

Rețelele de socializare utilizate de tineri

Da

Nu

2. Rezultatele cercetării

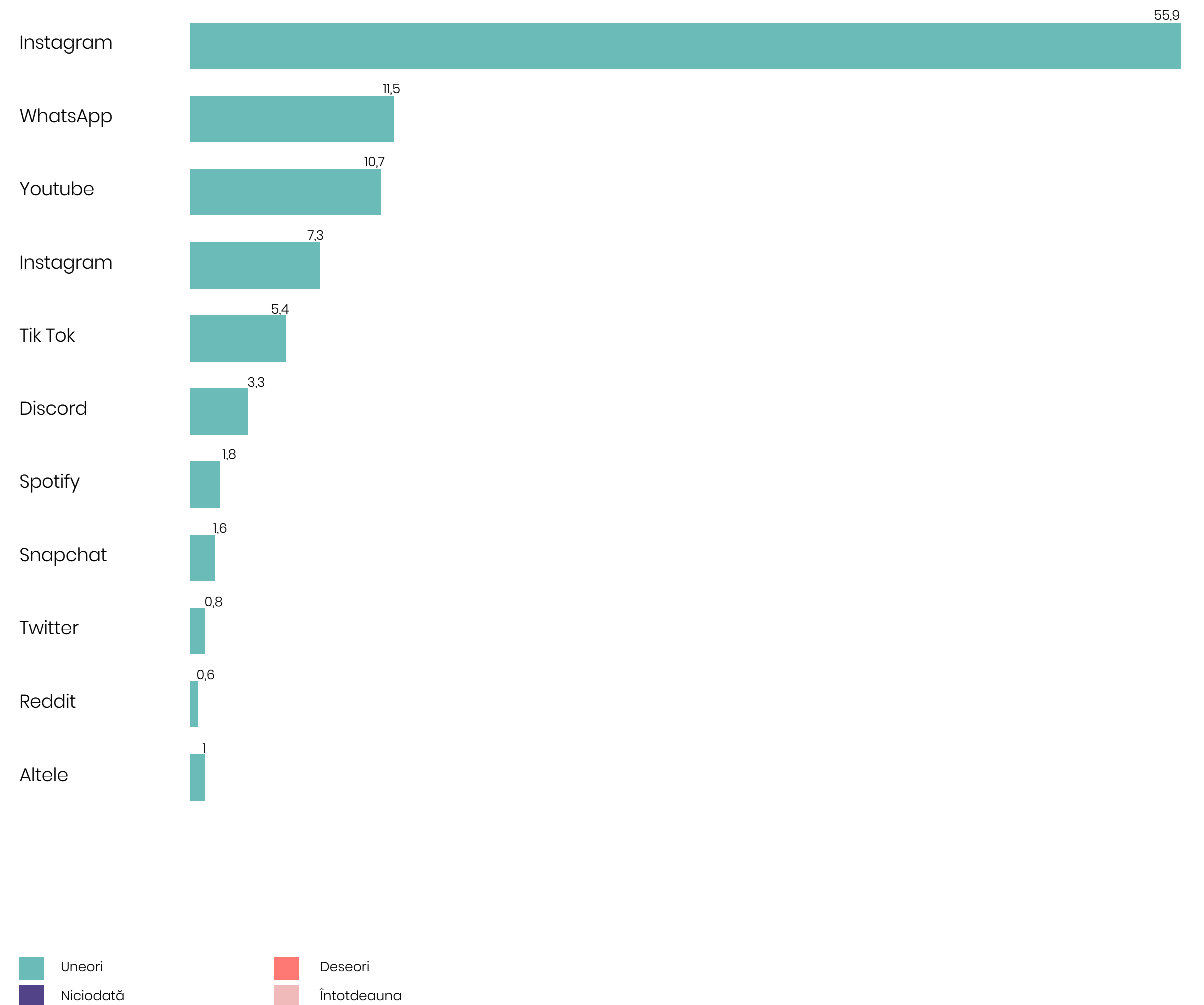
Infrastructura digitală, accesare internet și rețele de socializare

Din **Graficul 7** se poate observa faptul că Instagram este cea mai populară rețea de socializare printre tineri, 56% dintre aceștia declarând că o utilizează cel mai des. WhatsApp, Youtube sunt de asemenea utilizate cel mai des de câte aproximativ 11% dintre tineri.

Care este rețeaua de socializare pe care o folosești cel mai des? (%)

Graficul 7.

Cele mai des utilizate rețele de socializare

2. Rezultatele cercetării

Surse de informare ale adolescenților

Tinerii folosesc cel mai des internetul pentru a căuta informații legate de hobby-uri și interese personale: 57% dintre tineri au declarat că desfășoară această activitate zilnic, 27% au declarat că o desfășoară de câteva ori pe săptămână și 6% o dată pe săptămână. De asemenea, un procent important de tineri utilizează internetul pentru a căuta informații pentru teme ce țin de școală: 29% zilnic, 54% de câteva ori pe săptămână și 7% o dată pe săptămână. O altă activitate des menționată este citirea de articole online și de știri: 29% desfășoară zilnic

această activitate, 33% de câteva ori pe săptămână și 9% o dată pe săptămână. Peste jumătate, 30% zilnic, 15% de câteva ori pe săptămână și 7% o dată pe săptămână discută pe chat știri cu alte persoane. Nu în ultimul rând, 12% zilnic, 26% de câteva ori pe săptămână și 12% caută oportunități de studiu sau profesionale. Activitățile mai rar desfășurate sunt legate de discutarea de știri în public pe rețele de socializare sau forumuri sau distribuirea de știri pe profilurile de pe rețelele socializare.

Câte ore pe zi folosești următoarele dispozitive?

Graficul 8.
Tipuri de activități desfășurate pe internet

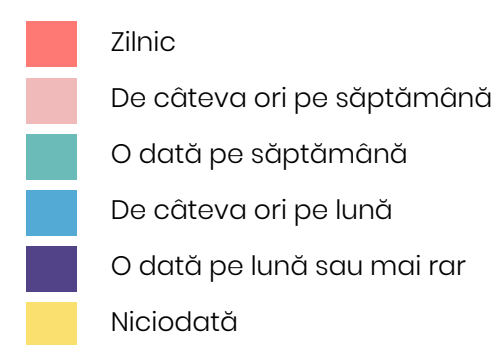

2. Rezultatele cercetării

Surse de informare ale adolescenților

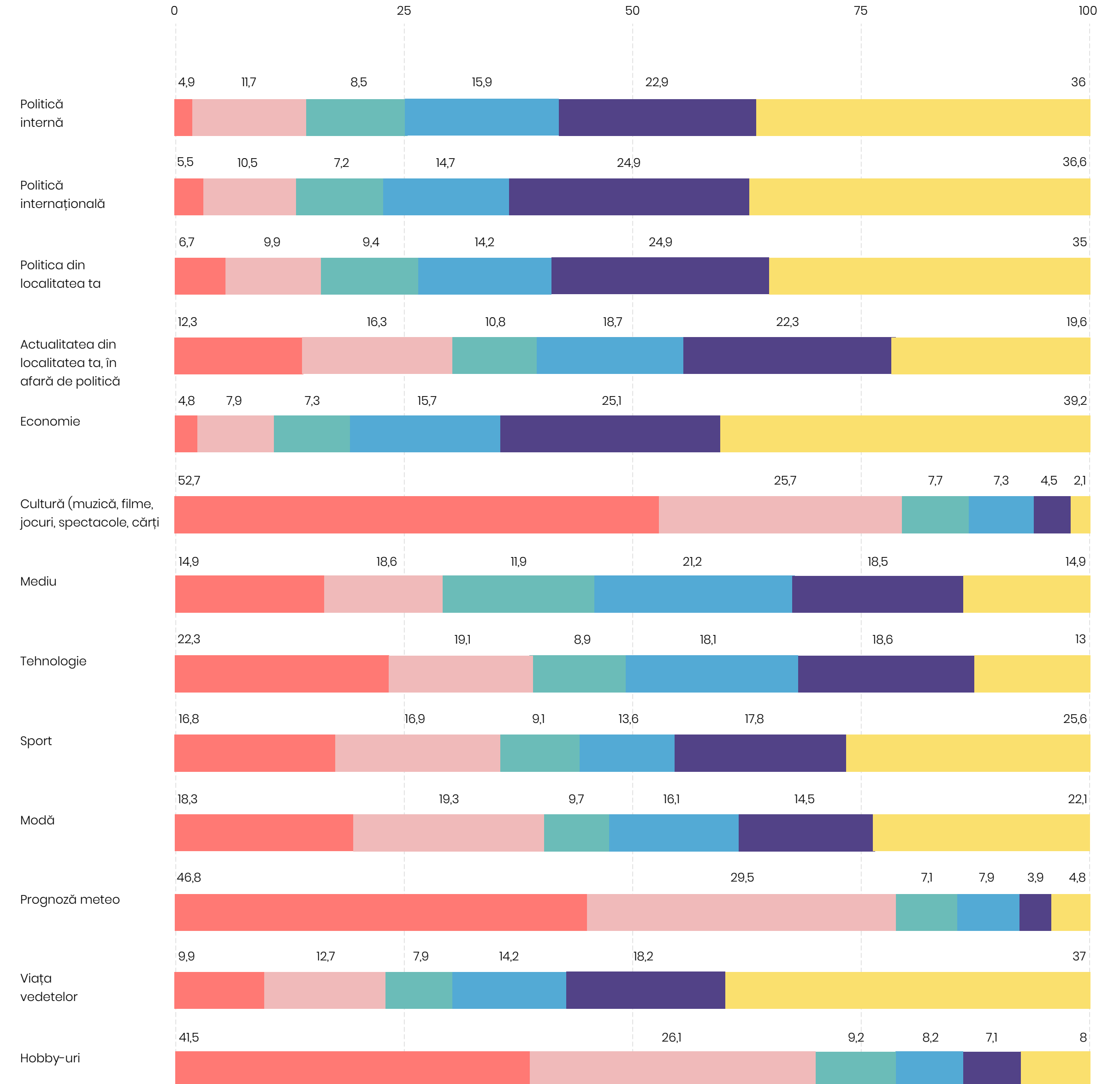
În ceea ce privește frecvența informării pe subiecte specifice, adolescenții au declarat într-o mai mare măsură că se informează zilnic sau de câteva ori pe săptămână mai degrabă cu privire la următoarele subiecte: cultură (muzică, filme, jocuri, spectacole, cărți), prognoza meteo și hobby-uri. Un procent mai redus, dar substanțial de tineri se informează de asemenea despre tehnologie, modă, sport, mediu, actualitatea din localitatea în care trăiesc, în afară de politică. În ceea ce privește

subiectele asupra cărora se informează rar sau niciodată, acestea sunt: economie; politica internațională, națională și locală; viața vedetelor, sport, modă.

Cât de des te informezi despre următoarele subiecte? (%)

Graficul 9. Frecvența informării pe subiecte specifice

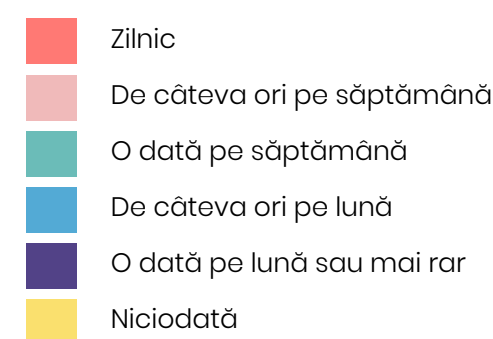

2. Rezultatele cercetării

Surse de informare ale adolescenților

În privința utilizării surselor de informare specifice, cele mai frecvente (zilnic sau de câteva ori pe săptămână) sunt: postările de pe rețelele de socializare; discuțiile cu prietenii; presa online; conturile de pe rețelele de socializare ale unor personalități publice (*influenceri*, vedete TV). Cu o frecvență moderată, tinerii declară că se informează frecvent de la școală/profesori și de la televizor. Sursele care sunt utilizate foarte rar (o dată pe lună sau mai rar) sau niciodată sunt în ordine: presa scrisă; site-uri ale unor organizații non-

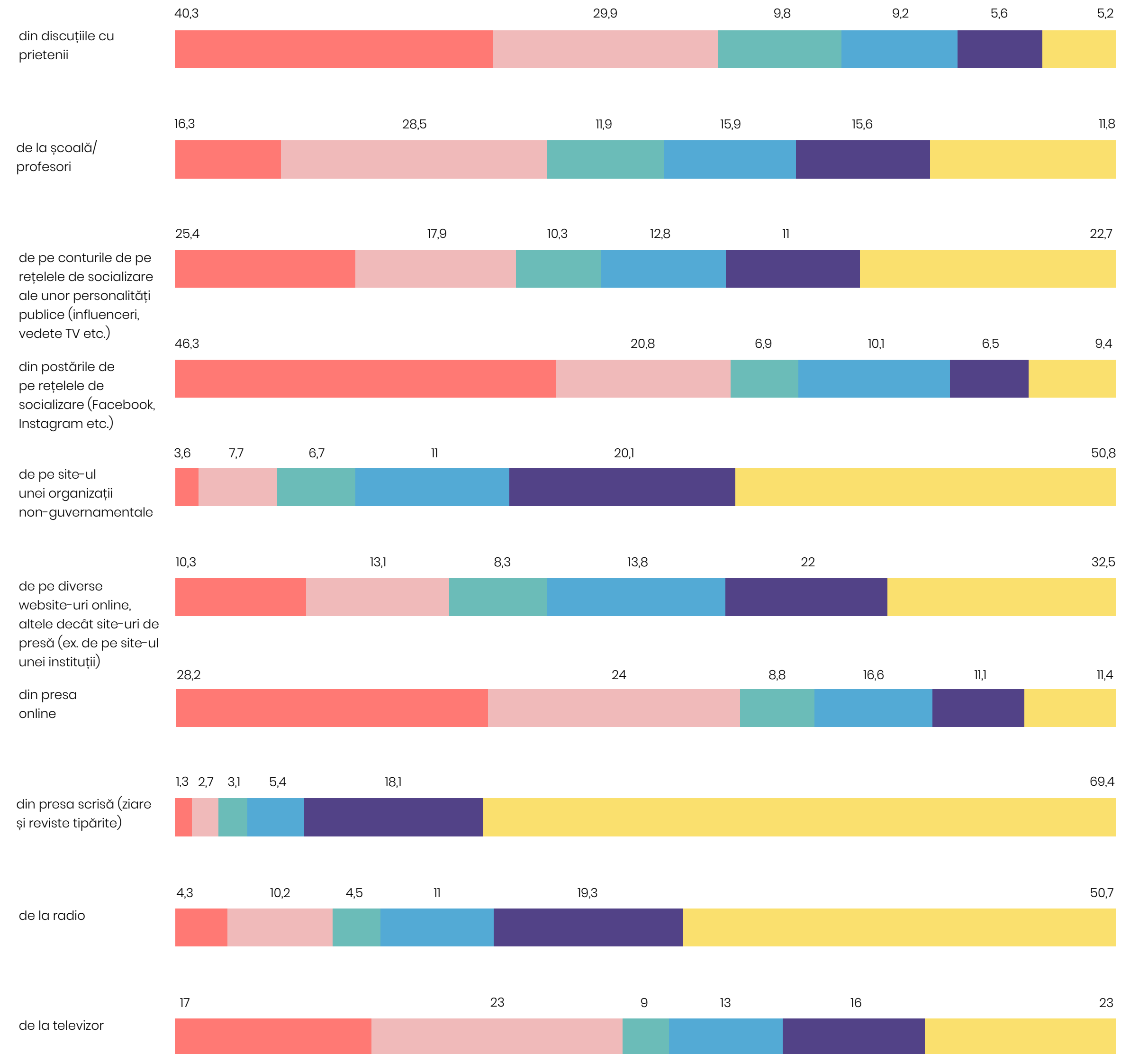
guvernamentale; radio; site-uri oficiale ale unor instituții publice (primărie, guvern, Comisia Europeană). De altfel, în **Graficul 11** se poate observa preferința tinerilor față de parcurgerea unei știri în format video sau foto, urmată de parcurgerea unei știri scrise online, mai degrabă decât tipărit.

Cât de des te informezi din următoarele surse? (%)

Graficul 10.

Frecvența informării din surse specifice

2. Rezultatele cercetării

Surse de informare ale adolescenților

Cât de des te informezi din următoarele surse? (%)

Graficul 11.
Interesul față de formatul unei știri

foarte mare + mare măsură foarte mică + mică măsură

3. Competențe informaționale și fake news

În ceea ce privește încrederea în știri, cea mai mare parte dintre respondenți au declarat, în proporție de peste 70%, că nu are încredere într-o știre indiferent unde apare, cine a scris-o, ce tip de informație transmite, ce informație este emisă. Între 20-30% dintre respondenți au declarat în ordine că următoarele aspecte îi fac să aibă încredere într-o știre: să apară pe un site de presă care le este cunoscut;

să aparțină unui autor bine-cunoscut sau unei personalități publice; să aducă o informație nouă; să fie comunicată într-un limbaj pe care îl înțeleg ușor; să apară pe un canal TV care este cunoscut; să fi apărut în limba engleză sau altă limbă de circulație internațională.

Elementele care îi fac pe un procent mic de tineri (sub 10%) să aibă încredere într-o știre

sunt: să apară într-o publicație tipărită care le este cunoscută; să apară pe un post de radio care le este cunoscut; să fi apărut în limba română; să nu aducă o informație contrară față de ceea ce cred ei; să fi primit *share* pe o rețea de socializare de la cel puțin un prieten sau membru al familiei; să fi primit *share* pe o rețea de socializare de la cel puțin o personalitate publică pe care o urmăresc.

În ce măsură ești de acord cu următoarele afirmații despre acțiunile tale din mediul online? (%)

Graficul 12.

Factori care conferă încrederea într-o știre

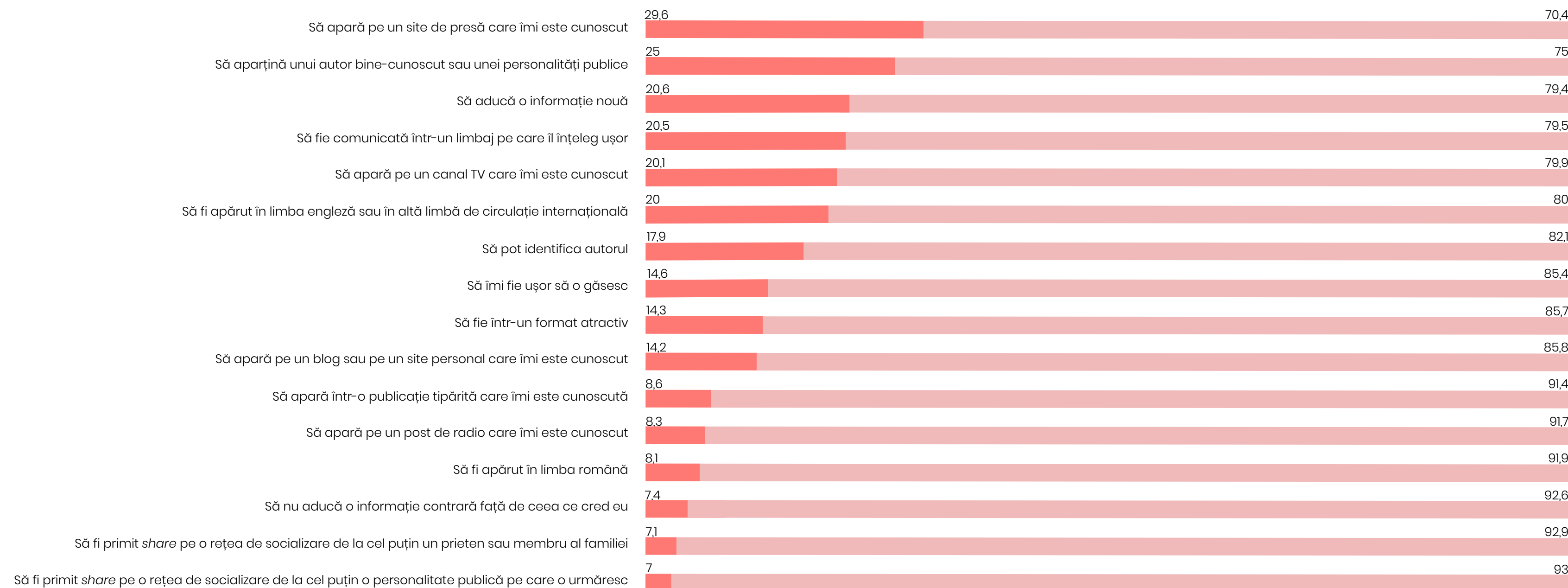
foarte mare + mare măsură foarte mică + mică măsură

3. Competențe informaționale și *fake news*

Atunci când sunt puși să menționeze care sunt detaliile care îi fac să suspecteze că știrile ar putea fi false, tinerii aleg într-o mai mare măsură aspecte precum: faptul că fotografiile sunt trucate (46% au răspuns da); știrea nu citează surse (42% au răspuns da); știrea este scrisă cu greșeli gramaticale (41% au răspuns da). Aspecte precum: conținutul titlului e șocant, forma titlului sare în ochi; știrea nu e semnată au fost menționate într-o măsură mai mică.

Ce te face să ai încredere într-o știre? (%)

Graficul 13.
Percepții privind știrile false

Da

Nu

3. Competențe informaționale și *fake news*

În privința acțiunilor tinerilor din mediul online, aproximativ trei sferturi dintre aceștia au declarat în mare și foarte mare măsură că: le este ușor să aleagă cele mai bune cuvinte de căutare când doresc să caute o informație; le este ușor să verifice dacă informațiile găsite online sunt adevărate; se declară capabili de a recunoaște o știre falsă; le este ușor să decidă dacă pot sau nu avea încredere într-un site. De asemenea, aproximativ 70% dintre tineri au declarat că li se întâmplă într-o mică măsură sau foarte mică măsură să ajungă pe site-uri fără să știe cum au ajuns acolo.

Ce detaliu legat de o știre pe care ai găsit-o online te face să suspectezi că aceasta ar putea fi falsă? (%)

Graficul 14.
Acțiuni în mediul online

3. Competențe informaționale și fake news

Atitudinile și percepțiile tinerilor față de știrile false pot fi ilustrate de felul în care sunt de acord sau nu cu următoarele afirmații. Astfel, 84% au declarat că sunt de acord în foarte mare măsură și mare măsură cu afirmația conform căreia știrile false afectează negativ sistemul democratic (ex. influențarea alegerilor, discriminarea unor grupuri de cetățeni). De asemenea, 83% dintre tineri consideră că cea mai sigură soluție de a combate știrile false este informarea doar din surse oficiale (ex. comunicate de presă ale autorităților publice). În ceea ce privește încrederea

în informațiile transmise de instituțiile mass-media în ansamblu, mai mult de jumătate dintre respondenți au declarat că au încredere în ele într-o mică sau foarte mică măsură. De asemenea, aproape două treimi dintre respondenți au încredere într-o mică sau foarte mică măsură în informațiile transmise pe rețelele de socializare.

În ce măsură ești de acord cu următoarele afirmații despre știrile false (fake news)? (%)

Graficul 15.
Atitudini și percepții față de știrile false

foarte mare + mare măsură foarte mică + mică măsură

3. Competențe informaționale și *fake news*

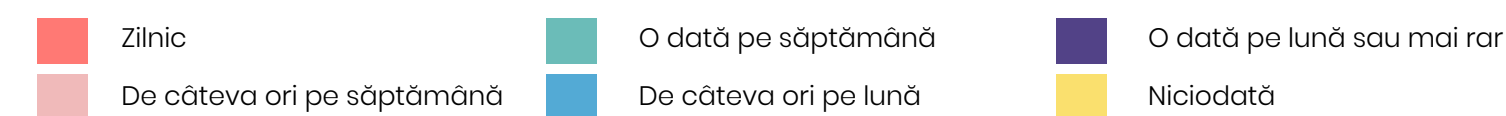
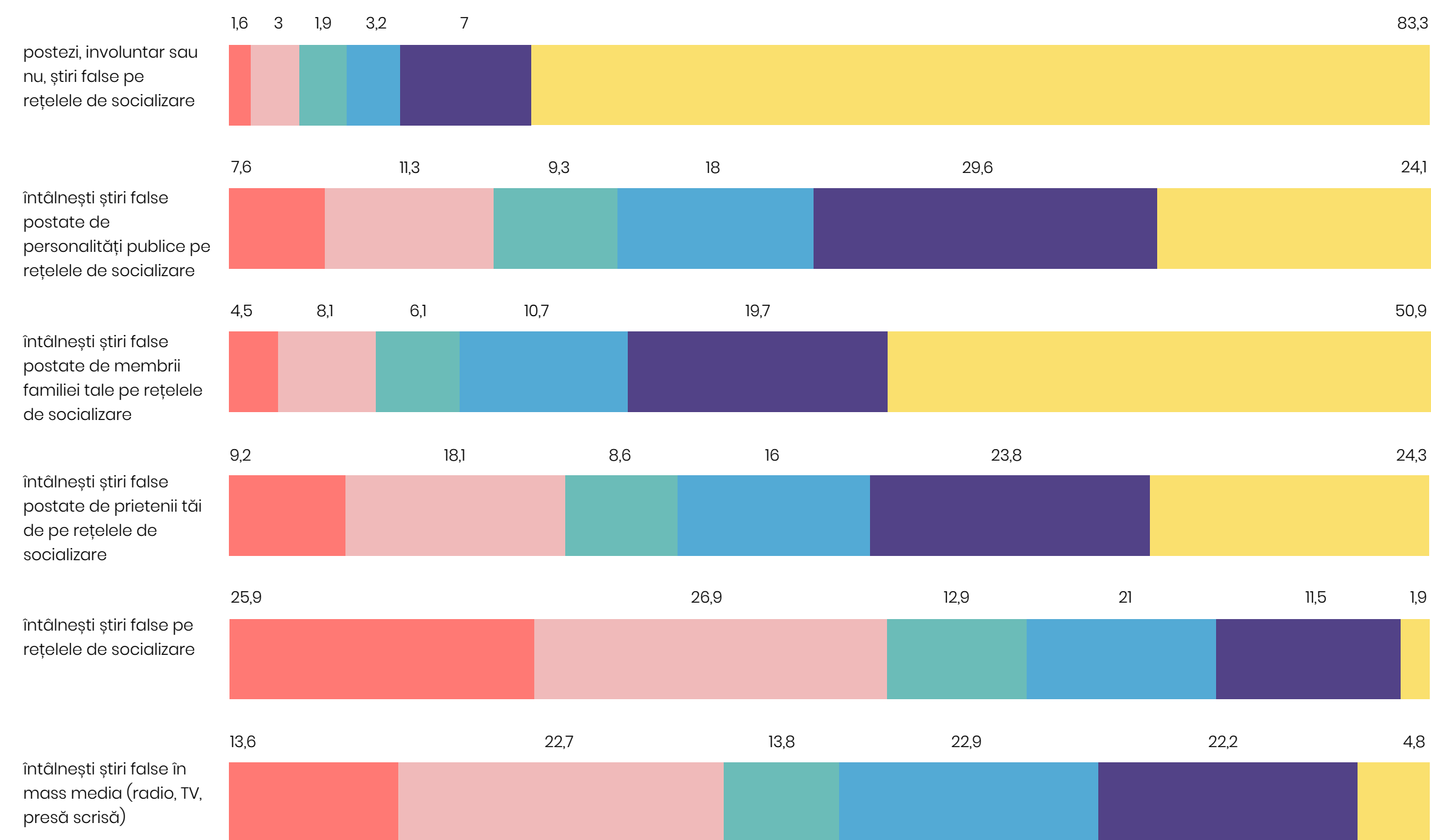
În ceea ce privește frecvența întâlnirii știrilor false, aproximativ jumătate dintre tineri au declarat că au întâlnit știri false cel puțin o dată pe săptămână în mass-media (radio, TV, presa scrisă). De asemenea, două treimi au întâlnit cel puțin o dată pe săptămână știri false pe rețelele de socializare.

Sunt de asemenea destul de frecvente și situațiile în care tinerilor li s-a întâmplat să întâlnească știri false postate de personalități publice, de prieteni sau chiar de membrii familiei și într-o măsură mai mică au recunoscut că au postat involuntar știri false pe rețelele de socializare.

Cu ce frecvență ți s-a întâmpnat să... (%)

Graficul 16.

Frecvența diverselor întâmplări legate de știrile false

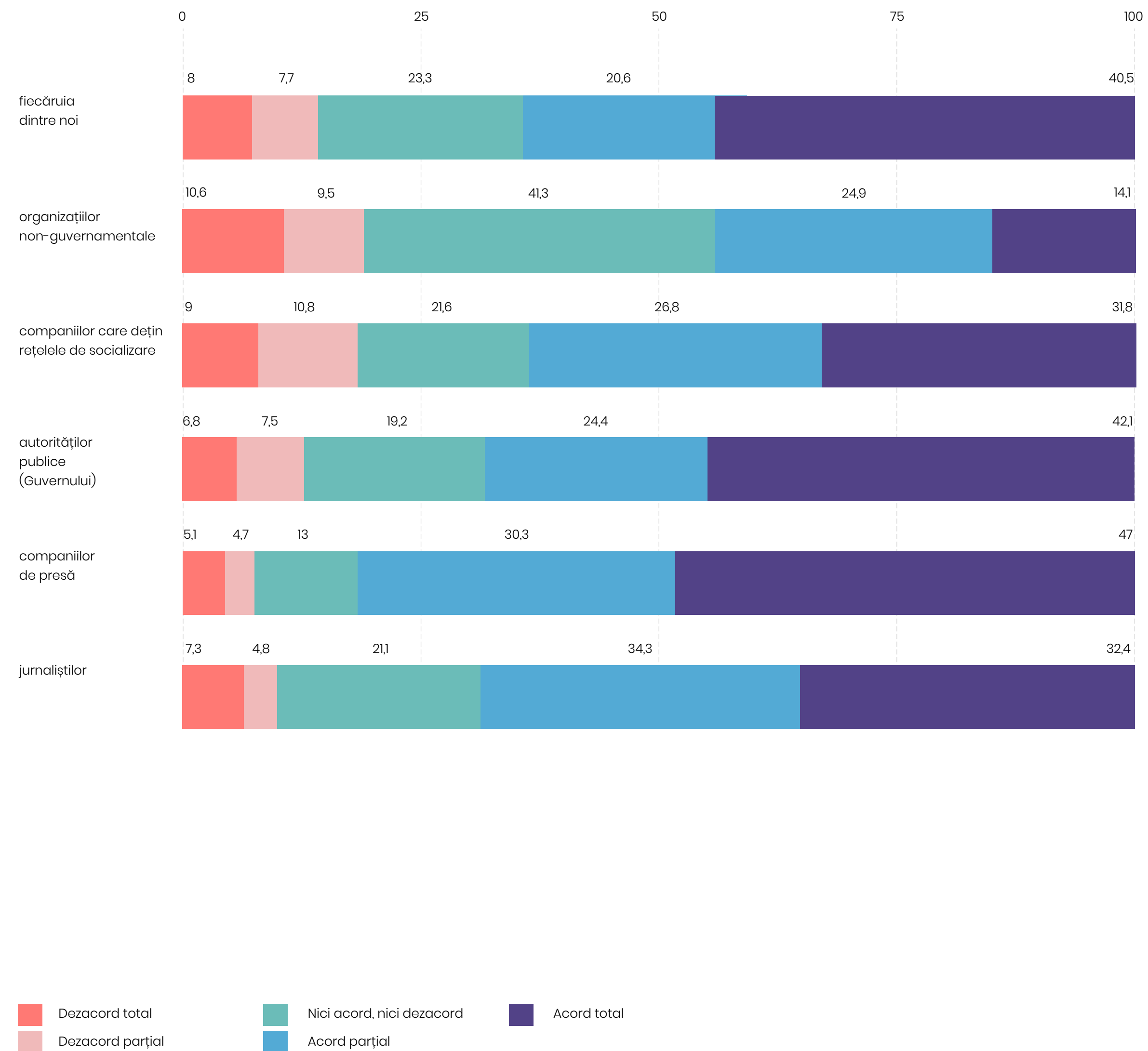
4. Competențe informaționale și *fake news*

În ceea ce privește
responsabilitatea pentru
combaterea știrilor false,
tinerii sunt de acord (total
sau parțial) că mai multe
instituții au responsabilitatea
de a combate știrile false:
companiile de presă, fiecare
dintre noi, autoritățile
publice, jurnaliștii, companiile
care dețin rețelele de
socializare, organizațiilor non-
guvernamentale (un procent
mai ridicat de tineri s-a
declarat nehotărât în cazul
ONG-urilor).

În opinia ta, responsabilitatea
pentru combaterea știrilor
false trebuie să revină...

Graficul 17.

Frecvența diverselor întâmplări legate de știrile false

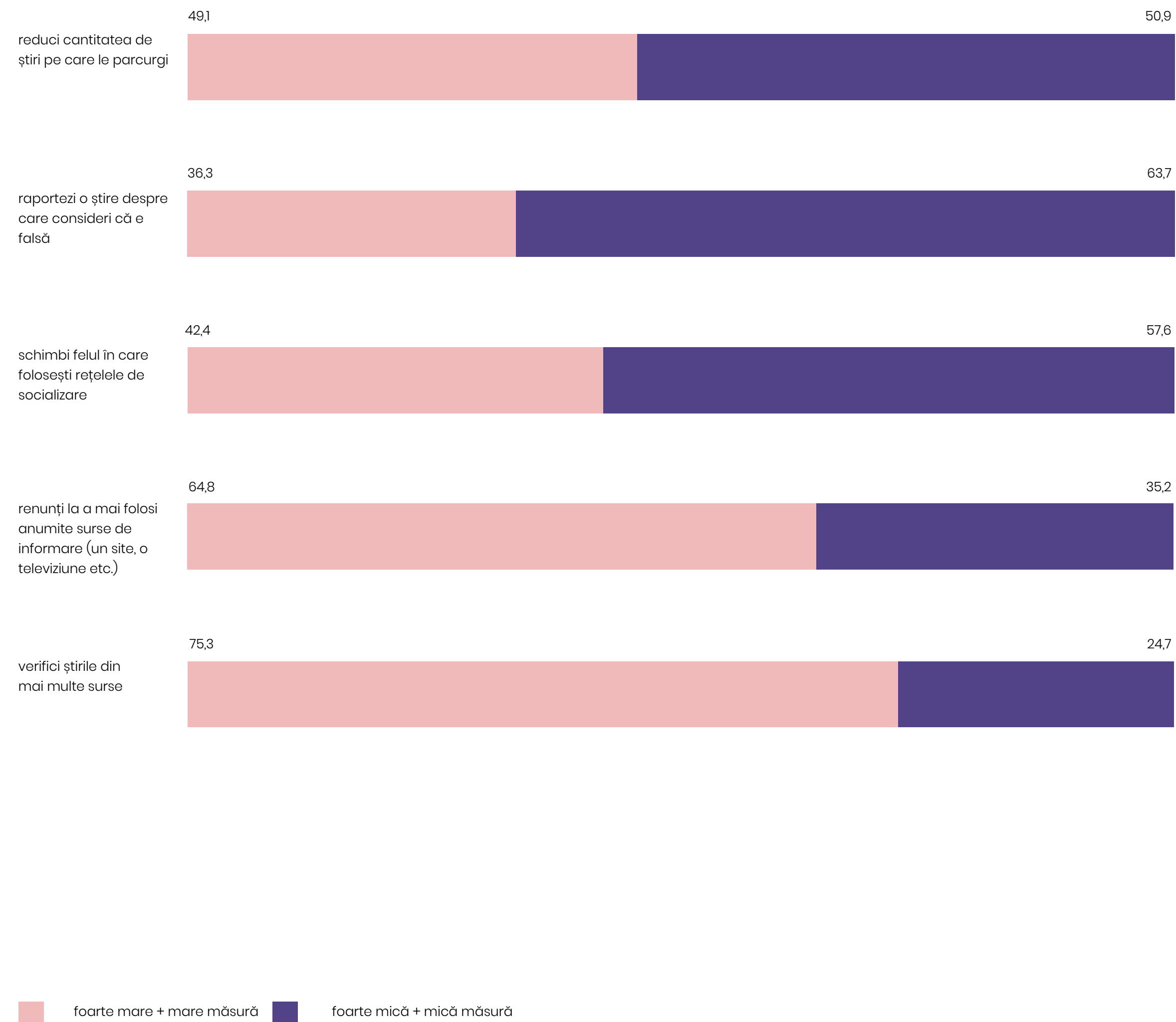
4. Competențe informaționale și *fake news*

Tinerii respondenți la sondaj au declarat în proporție de 75% că fenomenul știrilor false i-a determinat să verifice știrile din mai multe surse, față de 25% care au declarat că fac asta într-o măsură mică sau foarte mică. De asemenea, aproximativ două treimi au declarat că au renunțat la a mai folosi anumite surse de informare (un site, o televiziune). Aproape jumătate dintre tineri au declarat că au redus cantitatea de știri pe care o parcurg. Aproximativ 36% au raportat știri pe care le-au considerat false, iar 42% și-au schimbat felul în care folosesc rețelele de socializare.

În ce măsură fenomenul știrilor false te-a determinat să...

Graficul 18.

Fenomenul știrilor false și comportamente de consum media

5. Concluzii

Utilizarea internetului face parte din rutina zilnică a adolescenților, fiind folosit zilnic. Cel mai des utilizat dispozitiv de pe care este accesat internetul este telefonul, laptopul/ desktopul fiind utilizat într-o măsură mai mică. Aproape trei sferturi dintre adolescenți accesează internetul de pe un *smartphone*, între 3 și 6 ore (44%) sau peste 6 ore (30%).

În general, adolescenții nu au dificultăți majore de accesare a internetului, indiferent dacă locuiesc în mediul rural sau urban. Cei 5% care au declarat ca au dificultăți au menționat

ca motiv principal lipsa de semnal sau semnalul prea slab.

Instagram este cea mai populară rețea de socializare de către adolescenți, urmată la distanță mare de WhatsApp și Youtube. Alte rețele utilizate de cel puțin o treime dintre tineri sunt Facebook Tik Tok, Snapchat și Spotify. Activitățile cele mai des întâlnite desfășurate pe internet sunt legate de hobby-uri și interese personale, urmate de citirea de știri/articole online. Temele pe care se informează cel mai des

sunt legate de cultură (muzică, filme, jocuri, cărți), prognoza meteo și hobby-uri. Aceștia se informează cel mai des de pe rețelele de socializare, din discuțiile cu prietenii și din presa online.

O proporție importantă a adolescenților este reticentă în privința încrederii într-o știre, indiferent unde apare ea și ce fel de informație transmite. Fenomenul știrilor false a schimbat comportamentul de consum media în percepția adolescenților, fiind mai precauți în felul în care caută informații, în contextul

în care întâlnesc știri false cu regularitate. Cu toate acestea, tinerii consideră că pot recunoaște știri false cu ușurință și le este ușor să decidă dacă pot avea încredere sau nu într-un site. Nu în ultimul rând, cea mai mare parte dintre adolescenți recunosc impactul negativ al știrilor false asupra sistemului democratic și au declarat că înțeleg necesitatea informării din surse oficiale pentru a combate știrile false

